

شده که در سایر ولایات داشته موجب اختلال عین خود
 رفع این ایراد اینست که تمام قضای این مملکت
 محکوم بحکم مجلس بوده و عقاید مستقیم مجلس
 بهر طوری که مقتضی بشناسد حکم میکند فقط بجایزه
 باهالی اینجا می دهد و یک مسئله دیگر است که در
 مجلس سابق هم گفته شد ملک املاک ایالتی دارد
 آیا بینیم مامی توانیم یک استفاده صحیحی حاصل
 نمایم یا نه ملاحظه نمایم در اکثر جاهای ایران اینک
 اجازه داده شود مردم بشوق خود بمجلس اینک از
 علماء اعلام شنیده اند علم جهاد لازم است مشق
 می کنند ولی چون در تحت تربیتی نبود این
 است که هیچ نتیجه حاصل نشده است پس اگر یک ترتیب
 صحیحی اقدام اینکار شود ممکن است استفاده کاملی
 بعمل آید.

وکیل التجار - يك سوال دارم آیا شخص
 بالغ شده من باب تادب از پدر خود اذن می خواهد
 که وضو گرفته برای نماز حاضر باشد چه جواب
 خواهد داد ؟

آقامیرزا ابوالحسن خان - ب عقیده بنده
 بجهت حفظ این مملکت تمام جوانان این مملکت باید
 مشق نظامی بکنند حرفی نیست اما باید در تحت
 یک قاعده و قانون صحیحی باشد که روزی چند
 ساعتی مشق کرده بعد اسلحه خود را رد نمایند
 و باین ترتیب خیلی خوب است اما اول مجلس
 عرض کردم که برای این مسئله یک لایحه قانونی
 باید نوشته شود و باینزده نفر هم رای دهند آنوقت
 مطرح مذاکره شود.

محقق الدوله - در خصوص امنیت شهر
 صحبت شد راپرنا عرض میکنم که رفته از وزارت
 داخله رسیده بود که مشغول زیاد کردن ژاندارم
 و پلیس بیک ترتیب معینی هستیم که عاجلا امنیت
 شهر داده شود و مجلس هم کسر آراء گفته است
 مادهایکه قوانین جدید مرتب نشده حکام و قوم مجریه
 بهمان ترتیب سابق رفتار نمایند.

فایب رئیس - این یک ترمیم دیگر هم پریرز
 در ترتیب و تکالیف پلیس ژاندارم از وزارت داخله
 رسیده است آنرا هم زودتر کمیسیون وزارت داخله
 ملاحظه نماید که زودتر جواب داده شود.

آقامیرزا ابوالحسن خان - باز اظهار خود
 را تجدید میکنم که آیا وزارت داخله حاضر خواهد
 شد که سؤال شود چرا حاکم فارس را نفرستاده
 و نیز سؤال شود این نزاع قزاق و سرباز ولایت
 چه بوده ؟ دیگر در باب کترات بلژیکها بود
 که قرار شد صورت آنها را بمجلس بفرستند
 (گفته شد که در روز جمعه در مجلس فوق العاده
 این گفتگوها باوزرله شده)

وکیل الرعایا - قانون وزارت داخله کمیته
 است تمام و تصویب شده چرا بعضی همایونی فرستاده
 نمیشود در آنجا چندین ماده در ترتیب و تکالیف
 پلیس و ژاندارم نوشته شده همان را زودتر بجهت
 همایونی برسانند دیگر لازم باین ترتیبی که نماز
 وزارت داخله نوشته شده نیست که تصویب شود .
فایب رئیس - هنوز آن نظام نامه وزارت داخله
 تمام نشده در نزد کاتب و مشغول استنباح است
 و مطلب دیگر است می خواهم عرض کنم چون کمیسیونها
 معین شده و هر کدام باید در وقت معینی مشغول

در مجلس خود باشند اما در تمام این مملکت اصلاح
 دلستند آنگاه مجلس بیغیبت کار های کمیسیون
 مجلس هفتی هفته سه روز باشد باین ترتیب (دو روزه)
 (سه روزه) (چهار روزه) و روزهای یکشنبه و دوشنبه و
 چهارشنبه کمیسیونها مستمرا مشغول وظایف خود بوده
 و بتوانند کارها از عهده کارهای خود بر آید حال رای
 مجلس تواریخ باینجهست ؟

آقای فخر - حالا اوقات مجلس چهار
 روز است چهار روز پیش نبود و وقتی که سه روز بعد هیچ
 کار نخواهم کرد .

وکیل التجار - اولاً بالفصل عدو و کلاکاتی
 نیست که این مسئله مطرح شود و ثانیاً هنوز زود
 است که اوقات مجلس هفتی گستر شده سه روز شود باید
 عیال همان چهار روز باشد .

مجلس ختم شد

مذاکرات روز شنبه

۱۹ سوالی المکرم

دائرةالفریای ملی

خلاصه مذاکرات روز شنبه ۱۹ آقامیرزا طاهر
 فرات کردند .

نایب رئیس - لایحه ایست که از طرف آقا
 سید جعفر و سایر و کلابه محترم شهباز داده شده
 البته آقامیرزا ابوالحسن خان هم اطلاع دارند باید
 فرات شود .

آقا میرزا ابوالحسن خان - لایحه را
 یک نفر سید مجتبی لاجانی ایشان آورد ولی بنده
 اطلاع دارم که این لاجانرا خود آقایان وکلای
 شهباز اظهار داشته اند باید در مجلس فرات شود
 و تلگرافی هم از شهباز آمده است خوبست اول آن
 تلگراف خوانده شده بعد لایحه فرات شود .

(تلگراف شهباز فرات شده فریبیان مضمون)
 توسط جناب عیال اعلام آقا سید جعفر و سایر وکلای
 محترم شهباز خدمت اعضاء معظم مجلس مقدس
 شورای ملی .

نتیجه چهار روز نهم در تلگرافخانه و یک
 صندوق مریضی تلگرافی و تجارت شدن اموال این
 شد که جناب طاهر الدوله برای حکومت فارس
 معین شد آنهم بحال باهم گذشت حال چند روز
 است مقدسین شهرت داده اند که حکومت جناب
 طاهر الدوله را مامور قوف کردند آنگاه چون نسبت چرا
 رونق نمی فرمایند آخر اول نتیجه مشروطیت
 مگر حفظ امنیت مال و جان مردم نیست استماع هر چه
 زودتر حاکم روانه شود .

(انجمن تجار وانجمن معدنی)

لایحه وکلای شهباز فرات شد .

قابل توجه مجلس مقدس شورای ملی

ماو کلاکطور بر حسب تکلیف فریاد ملی خود
 این آخرین اظهار را بطور اختصار عرض نموده که
 در مجلس مقدس خوانده شد در روزنامه رسمی مجلس
 محترم نیز درج شود تا به تکلیفها باینده ظاهر مقام
 وکالت نهایت جلال و جلال خود را نموده از تکلیف خود
 غفلت نوزدیده ایم علاوه بر فریاده انبیا و کفر انسانی
 باید حفظ حقوق براندیشان وطن خود تا آخرین
 خطه با جان و مال بکوشیم تا به نجات خود نرسیم نوزده ام
 کشیانت بوطن خود نمایم کسی پیش آمده است
 که حضور ملازم مجلس بی نتیجه است شرح این اجمال

آنکه مدتی است فارس گرفتار دستخوش افراسیاب
 شده است و این مطلب بر تمام اهل مملکت خاصه بروکلاه
 عظام مکشوف و هویداست و این در این جهت حمل می
 تواریخ نود یا کثرت مشاغل مجلس مقدس باین امتیاز
 بآن نایب پس بر این مقدمات بطور یقین فارس هم
 مثل استر آباد و نواحی آن در بیابان و غیره و غیره خواهد
 شد و نتیجه جز هرج و مرج فوق العاده و اهلاك حرث و
 نسل و هدم وصول دیناری از مالیات نخواهد بود پس حالا
 تا وقت نگذشته و کار از دست نرفته باید هر علاج فوری
 کوشید و آن بسته بهمت ائمه مجلس مقدس است
 چنانچه مساعدت و همراهی نشود حضور ما در مجلس
 مقدس در حقیقت خلاف مقتضای وکالت است
 الاحقر جعفر البوسوی

آقامیرزا ابوالحسن خان - بنده درین ماده

هیچ عرض و اظهاری نمی کنم که متعصبین شاه
 چراغ یا تلگرافخانه کدام یک ذی حقد و نژاد
 السلطنه که حاکم فارس بود در این باب تلگراف
 بمجلس مقدس نمود و همه مطمئنند اما پریرز
 قرار شد بوزارت داخله اخطار شده بمجلس
 بیایند در باب حکومت فارس توضیح بدهند که
 حاکی معین کرده اند میرود یا نه و عرض در این ماده
 است که دولت شخصی را برای حکومت فارس معین
 می نماید بعد از مدتی آن شخص حکومت را قبول
 میکنند بعد نکول نمایند دو باره پس از گفتگو
 ها قبول کرده میرود تلگرافخانه و حکومت خود را

باهالی فارس اخطار میکند ولی تا حال نرفته و
 نمیرود و نکول نموده است من ملت و توضیح این
 مطلب را می خولم نه من تنها بلکه تمام آقایان
 و کلاک حقشان است بایشاحات این مسئله را از وزارت
 داخله بخواهند هیچ تفاوت نمیکند فارس استر آباد
 کرمان و غیره تمام از این خاک و مملکت هستند (در این
 موقع عموم وکلا اظهار همراهی خود را نمودند) ا
 راست است امروز نخبه اهالی مملکت ماوزرله مشغول
 شده اند و الحق همین طور هم هست ولی نباید از
 وزرله مشغول توضیح خواست که چرا حاکی که معین
 شده نمی رود آیا شصدهزار تومان از فارس باید
 خزانه نمی شود ؟ یا فارس جزء این مملکت نیست
 آیا حفظ امنیت آنجا امنیت ندارد و لازم نیست ؟

فایب رئیس - پریرز داخله بر حسب
 مذاکرات قبل اخطار شده که امروز بیایند مجلس و
 خواهند آمد هر زمان حضور بهر صانعیند البته در
 این خصوص توضیحات خواسته میشود .

حاج آقا پیری - تلگراف از سیرجان
 رسیده که بواسطه حاکم نداقتن فارس ایلات آنجا
 فرصتی پیدا کرده سیرجان و رفسنجان را مشغول
 و باهالی آنجا خیلی خسارت وارد آورده اند تا زود
 است اقدام وجلو گیری شود .

(تلگراف سیرجان فرات شد فریب بیان مضمون
 توسط جناب شیخ الملک حضور اعضاء محترم مجلس
 مقدس شورای ملی خاک عالم بر سر احوال سیرجان
 شد بواسطه هم خاک بودن با خاک فارس گرفتار
 اشرار آنجا گردید چند روز قبل اشرار ریخته اموال
 زیاد از مویشی و غیره را بشارت بردند تلگرافها
 مراتب را اطلاع دادیم جواب داده شده حکومت
 فارس معین شده تا سکون اثری ظاهر نشده باز
 اشرار چند روز پیش بقریه دیگری ریخته و بجهت
 خانوار را تجارت نموده اند حکومت هم استمداد

چون ندارد امر شود فوراً از قورخانه کرمان تنگ و مفتک فرستاده شود که دفع اضرار نمایم آخر در فکر حفظ امنیت اینجا هم باشید.
اهالی-سرجان

رئیس التجار - بدون حضور وزیر داخله خواندن این تلگرافات فایده تری ندارد.

تفصیلهای - از این لایحه آقایان وکلای فارس اشتباهی برای من شده. گریخته و کلا بطرف ولایتی شکایت از بی نظمی ولایت خود مینویسم اصلاح آن قدری تأخیر بیفته نباید آن و کلا از مجلس اعتراض نمایند اگر این طور است ما هم بدانیم هیچ تفاوتی کند فارس استر آباد کرمان با جای دیگر همه از خاک این مملکت است و باید در حفظ امنیت آنها کوشید و از طرف مجلس هم که کوتاهی ننهد دیگر اعتراض چرا.

نایب رئیس - اعتراض نکرده اند متصدیان ناکید در اصلاح امور شیراز است.

بحر العلوم کرمانی - این تلگراف سرجان است که ایلات فارس آنجا قتل و غارت نموده و اموال هموایی زیاد برده اند از این طرف هم اخبار صحیح رسیده است که تنگ دولتی را از قورخانه کرمان بیرون آورده فروخته و میفرستند در صورتی که در سرجان استمداد نبوده و محتاج استمداد هستند و چند وقت است حاکم کرمان معین شده نمرود آخر این چه ترتیبی است و تکلیف چیست؟

آقای شیخ حسین - این کمیسیون ها که معین شده برای این بود که اینگونه امورات را جمع بکنند سیون ها شده و در آنها مذاکره و تنقیح شده خلاصه و نتیجه آن بمجلس بیاید و مجلس هم بوظیفه خود که وضع قانون است مشغول باشد و اگر هم حضور وزیر داخله لازم باشد باید انتظار شده در کمیسیون مشغول سؤال و جواب شده نتیجه بدست بیاید بمجلس باید مشغول خواندن قوانین باشد (اگر تصدیق کردند)

وکیل التجار - مدتی است که فوای مجریه ما بمیل خود اقدام در اصلاح امری نمیکند مگر اینکه از طرف مجلس بکمیجان شده و سخت گیری شود و مادامیکه این ترتیب است که به هیجان و سخت گیری اقدامی از ایشان نخواهد هیچ فایده ندارد فوای مجریه باید خودشان میدانند در اصلاح امور اقدام نمایند والا از گفتن ما در اینجا که فلانجا حاکم ندارد یا فلان جای نظم است نتیجه بدست نخواهد آمد و عقیده خود را عرض میکنم که این مسئله هم تقصیر مجلس است اگر اصلاح کار را بخواهد و جد نماید هیچ کس نمی تواند تردید کند باین قوم خدادادی که امروزه مجلس دارد باید اصلاح امور را جد بخواهد و اگر کسی مخالفت نمود مجازات داده شود تا امورات ترتیبی پیدا کند.

حاج سید عبدالحسین شهشانی - وزیر داخله احتیاط شده اند که در باب حکومت طهران و فارس و کرمان و غیره گفتگو شده بعضی توضیحات بدست ولی نکتته ایست می خواهم عرض کنم برای هر جا حاکمیکه معین می شود گویا همان عادت سابقه را در نظر دارند که یک اشتیاق بواسطه تفاف بین دو طایفه یاد و نظر از روی آینه برآی نموده آنچه مرسوم و منظور آنها است بدست بیاید پس تا فلان بکام معین شده و بدست آنها داده نمود آنها هم تعهد کرده و قول نمهند که بآن دستور العمل

دقتار نماینده هیچ فایده نموده داشت.

نایب رئیس - صحیح است نظام نامه وزارت داخله هم نوشته شده حاضر است باید زودتر بصحه رسیده و داده شود و وزیر داخله هم بجهت این گفتگو حاضر نشده اند پس خوب است عجله تا آمدن وزیر داخله شروع بقرائت قانون انطباعات شود

آقای سید حسین - بلی تمام این گفتگوها را جمع بوزارت داخله است و تا ایشان حضور نداشته باشند این مذاکرات بی نتیجه است پس حالا شروع بقرائت نظام نامه انطباعات شود.

سیدالحکما - اطلاع عرض میکنم که در روز بود بنده مشغول مطابقت کردن نظام نامه وزارت داخله با اصل نسخه بودم و امروز تمام شد.

نایب رئیس - بسیار خوب انشاء الله بزودی بصحه می رسد و حالا قانون انطباعات خوانده شود.

آقای سید حسن ققی زاده - مملکتی که مردم در آن سکنی دارند حافظ می خواهند امنیت می خواهند همه چیز می خواهند برای اینکه حقوق خود را حفظ کنند و کلائی برای خود انتخاب میکنند که نظارت در امورات دولتی داشته باشند وقتی که اداره دولتی مثل یک چرخ بزرگی که آلات و ادوات زیاد داشته باشد بکار افتاده و کار میکنند و کلا اگر دیدند در یکجائی اغتشاش پیدا شد چون وزیر پول و قشون و سایر ادوات کار را آماده و مهیا دارند بآنها انتظار کرده می خواهند آنجا امنیت بدهند همین طور آن ظهور نماد از احکام جزایا کرمی خواهند که رفع کنند تا بر سر نه بوزرا ما حالا یک سال است که در این مملکت و کلا داریم و این ما هم همه چیز را ازوزرا می خواهند این در صورتی است که در اسباب کارشان جمع باشد و ما نمی در پیش نباشد اما در جائی که هیچ لوازمات موجود نیست و ما می چسبیم اتصالا بوزرا که در فلانجا امنیت نیست یا فلان محل قشون لازم دارد در صورتی که می دانیم تمام اینکارها موانع زیاد دارد و روی هر یک سنگ بزرگی است که نمی گذارد در این صورت بوزرا تقصیری نیست چنانچه می بینیم هر روز بکسانی پیش می آید و کسانی که مفسد و مقنت هستند شوها و شعبه ها انکبته سنگر پیش پای آنها می گذارند با این حال آنها چه طور می توانند که اجرا کنند ووزرا مثل دیگران فرقی نمی کنند اگر پولی لازم شد بخواهند دست بیک پولی بزنند هزاران اسم گذاشته نمی توانند و اگر بخواهند یک نفر را مأموریت بدهند میگوید کمن نوکر دیگری هستم اطاعت ندارد با این موانع وزرا چه کاری از ایشان ساخته است پس اگر مجلس می خواهد نظم کلی بدهد بطوریکه هر روز از جائی صحبت نکند باید اختیارات تمامه بوزرا بدهد و اسباب آنها را جمع آوری کند بطوریکه بعد از رفع موانع هر گاه این چرخ مرکزی بکار افتاد در همه جا همه اسباب آن چرخ بکار بیافتد کز آنرا گفتیم که این مجلس فراموشی دارد مطلبی که گفته شد بعد از چندی فراموش می شود حال این فراموشی در ملت هم پیدا شده که آن هیجان و شور ملی را فراموش کردند با اینکه همه ما میدانیم و موانع کار معلوم است متصل میگوئیم که باید هیئت اجرائیه اقدام کنند آخر هیئت اجرائیه با آن موانع مثل دیگران است چه میکنند میخوابند این مطلب را که رفع موانع و بکار انداختن قوه مجریه باشد لایحه کنم و بسج و کلا برسانم که اگر وقت وقت دارند و قابل مذاکره است مذاکره شود که رفع این موانع را بنمایند تا قوه مجریه بتواند اجرا

کند باز هم میگویم که تا این موانع را بر ندارد این چرخهای اجری بکار نمی افتد و شما در اینجا فریاد بزنید که کرمان و فارس چنان است در صورتیکه قوه مجریه در مرکز نتواند کار بکند چطور در جاهای دور دست میتواند کار بکند.

وسیل التجار - بنده گمان میکنم این نکته را که آقای تقی زاده فرمودند بسیار صحیح است ولی بعقیده بنده باز یک اشاره تقصیر از هیئت مجریه است زیرا که وظیفه آنها است که هر مانعی که جلو آنها باشد در اول وهله بمجلس اظهار کنند و این عقیده شخص بنده است که این مجلس مقدس امروز در این مملکت بفضل و عون خداوندی یک قوه فوق العاده دارد که هر گاه به بیست خدای نخواست بکدامی در راه مقصود صدمات این ملت پیش آمده یک اشاره و اظهار آنرا هر چه قوی باشد از پیش بر میدارد چطور که گفتند و کراراً درخواست نمودند ولی ما میگوئیم که حالا باشد خودش بهتر خواهد شد و این مطلب کراراً تجربه شده است که مبالغی از این مسامحه ضرر بملت خورد و مفاصدها هم عقب افتاده است.

آقای میرزا ابوالحسن خان - بنده یک کلمه عرض دارم و تمام فرمایشات آقای تقی زاده را هم تصدیق دارم و البته این مسئله آقایان و کلامی دارند که هر وقت مانعی برای مجلس و ملت پیش آمد باید فوراً آن مانع را از جلو برداشت ولی این سؤال من از وزیر داخله خیلی سهل و ساده بود و فقط برای این بود حاکمی که معین شده است برای فارس و اول قبول کرده است بعد از آن نکول و باز دوباره قبول کرده است و پس از آن نکول سبب چیست و چرا نمرود این مطلب را نمی شود راجع بجای دیگر کرد اینهم نمیگویم که تقصیر وزیر است بلکه میگویم قصور از طرف ایشانست و این حرف را هم میگویم که دو قوه ضعیف با هم در زدو خورد هستند و قوه قوی در این میان فایده خواهد برد.

آقای سید حسن ققی زاده - باز یک کلمه دیگر عرض میکنم چون گویا از اینکه گفتیم لایحه خواستیم بنویسم اشتباه شده است که راجع بحکومت فارس بیاغیر آن است نه خبر این سؤال آقا میرزا ابوالحسن خان در جای خود صحیح است ما یکسال بود که در زد و خورد بودیم برای مشروطه و استبداد و چون میخواستیم که مشروطه بشویم و مطالبه حقوق حقوق خود را بگیریم لازمه اش این زد و خورد ها بود ولی بعد از آنی که حق خود را گرفتیم و مشروطه شدیم آیا بیبینم تقصیر از کیست صحیح است دو قوه ضعیف با هم طرفند ولی یکی از آن دو قوه که ملت باشد در مقابل جمیع فوای دنیا اظهار حقانیت خود را میکند و میگوید کمن تحمل و قبول ظلم و استبداد نمیکند حال اگر یک قوه یا فوای آن قوه ضعیف را تهدید کنند سبب نمی شود که این قوه ضعیف ملت دست از مطالب مقلان خود بردارد و آن قوه دست از حرکات جاهلانه خود بر ندارد.

آقای سید حسین - آقای تقی زاده فرمودند که خواستیم بواسطه لایحه اطلاع حاصل نمایم آن چیزی را که مایه نجات و سعادت این ملت است در این چند روز اگر مجلس بخواهد مطرح مذاکره کند بنده عرض میکنم چه مانعی در پیش است که چند روز